

## 2.İşkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezalar

### I. Amaç

Bu İlke Kuralları'nın amacı; AB'ye, tüm dünyada işkence ve kötü muameleyi önlemek ve ortadan kaldırmaya yönelik çabaları desteklemek ve kuvvetlendirmek üzere çok taraflı insan hakları forumlarında ve üçüncü ülkeler ile her seviyede kullanılacak işlevsel bir araç oluşturmaktır. Bu İlke Kuralları'nda "işkence" terimi, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Onur Kırıcı Muamele veya Cezaların Önlenmesine Dair Sözleşmenin 1. maddesinde verilen tanım çerçevesinde kullanılmıştır. Bu İlke Kuralları bağlamında, kötü muamele kavramı, bireyin fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne zarar veren bedensel cezalar da dâhil olmak üzere, tüm zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaları kapsamaktadır. İşkence ve kötü muameleye ilişkin kaygıları ortaya koymak işbu İlke Kuralları'nın temel amacı olsa da, ilke kuralları daha genel olarak AB'nin insan hakları politikasının pekiştirilmesine de destek olmaktadır.

### II. Giriş

Avrupa Birliği, özgürlük, demokrasi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanmaktadır. Bu ilkeler tüm üye devletlere ortaktır. İnsan haklarına saygı, AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikasının (CFSP) en önemli hedeflerindedir.

İşkence ve kötü muamele en vahim insan hakları ve haysiyeti ihlallerindedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi uyarınca, kimse, işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya tabi bırakılmamalıdır. Uluslararası hukuk bu kurala istisna tanımamaktadır. Tüm ülkelerin bu işkence ve kötü muamele türlerinin mutlak yasağına uyması gerekmektedir. Uluslararası toplumun çabalarına rağmen, işkence ve kötü muamele tüm dünyada halen devam etmektedir. Halen birçok ülkede işkence ve kötü muamele failleri cezasız kalmaktadır.

AB ve tüm dünyada işkence ve kötü muamelenin her türünü ortadan kaldırmak, tüm AB üyesi devletlerin kuvvetle desteklediği bir politikadır. Bu hakkın yaygınlaştırılması ve desteklenmesi AB'nin insan hakları politikasının bir önceliğidir.

İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi ve ortadan kaldırılması yönündeki çabalarında, AB, konuyla ilgili uluslararası ve bölgesel insan hakları, adaletin işleyişi ve silahlı çatışmalara ilişkin kural ve standartları temel almaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdakilerdir:

- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- Birleşmiş Milletler (BM) Uluslararası Siyasi ve Medeni Haklar Misakı (ICCPR) ve iki İhtiyari Protokolü
- BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı Ve Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya İlişkin Sözleşme (UNCAT) ve İhtiyari Protokolü (OPCAT)
- BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (CRC) ve iki İhtiyari Protokolü
- BM Irk Ayrımcılığının Her Çeşidinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme (CERD)
- BM Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW) ve İhtiyari Protokolü
- BM Zorla Kayıp Edilmeye Karşı Herkesin Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme
- BM Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşme ve İhtiyari Protokolü
- Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme ve 6 ve 13 numaralı Protokolleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilgili içtihadı
- Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaları önleme Sözleşmesi (CPT)
- Uluslararası Ceza Mahkemesinin Statüsü
- Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesinin Statüsü
- Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesinin Statüsü
- Savaş Mağdurlarının Korunmasına ilişkin Cenevre Sözleşmeleri ve Protokolleri ve silahlı çatışmalara ilişkin uluslararası insan hakları teamül hukuku.

AB'nin konuyla ilgili üçüncü ülkeler ile olan ilişkilerinde başvurabileceği diğer kural ve standartlar listesi bu ilke kurallarının sonunda ek olarak yer almaktadır.

### **III. Uygulamaya Yönelik İlke Kuralları**

Bu ilke kurallarının uygulamaya yönelik kısmı, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (CFSP) kapsamında işkence ve kötü muamele karşı etkili mücadele etme yolları ve yöntemlerini

belirlemeyi amaçlamaktadır. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (CFSP) kapsamında alınan tedbirlere örnek olarak kabul edilen 30 Temmuz 2005 tarihli İşkence Ekipmanlarının Ticaretine Dair AB Yönetmeliği verilebilir.

Zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı cezaların yasaklanması, idam cezasına başvurulmasına kesin sınırlar koymaktadır. Bu nedenle, işbu İlke Kuralları AB'nin üçüncü ülkelere karşı idam cezası konusunda yürüttüğü politikaları tamamlayıcı nitelik taşımaktadır.

AB konuyla ilgili aktörlerin çalışmalarını etkin şekilde desteklemektedir (İşkenceye Karşı Komite, İnsan Hakları Komitesi, Avrupa Konseyi'nin İşkencenin Önlenmesine Dair Komitesi, İşkencenin Önlenmesine Dair Alt-Komite ve BM Özel Mekanizmaları ve diğer ilgili aktörler). AB, işkence ve kötü muameleye ilişkin mevcut uluslararası güvencelerin güçlendirilmesi ve etkili şekilde uygulanmasının sağlanmasına etkin şekilde destek sağlayacaktır.

### **İzleme ve Raporlama**

AB Misyon Başkanları, dönemsel raporlarına, işkence ve kötü muamelenin meydana gelmesine ve bunlar ile mücadele için tedbirlere ilişkin bir inceleme ekleyeceklerdir. Misyon Başkanları, aynı zamanda, AB faaliyetlerinin sonuç ve etkilerine dair düzenli olarak değerlendirmelerde de bulunacaktır. Misyon Başkanları, davalının işkence veya kötü muameleye maruz kaldığından şüphe edilen davalara gözlemci olarak elçilik temsilcileri yollama imkânına sahip olacaklardır.

### **Değerlendirme**

Konseyin İnsan Hakları Çalışma Grubu (COHOM) ve diğer ilgili Coğrafi Çalışma Grupları, Misyon Başkanlarının raporlarından ve BM Özel Raportörleri ve Sözleşme Organları ile sivil toplum kuruluşların rapor ve tavsiyeleri gibi konu ile ilgili diğer bilgilerden yola çıkarak, AB müdahalelerin gerekli olduğu durumları tespit eder, atılacak adımları belirler veya daha üst düzeye yönelik tavsiyelerde bulunurlar.

***Konsey ilke kurallarını en az her üç yılda bir gözden geçirecektir.***

## **Üçüncü ülkeler ile ilişkilerde AB faaliyetleri**

AB'nin hedefi, üçüncü ülkeleri işkence ve kötü muameleyle karşı tedbirler almaya teşvik etmek ve işkence ve kötü muamele yasağına uyulmasını sağlamaktır. Üçüncü ülkeler ile olan temaslarında, AB, gerekli durumlarda, tüm ülkelerin konu ile ilgili uluslararası kural ve standartlara kesinlikle uyması gerektiğini hatırlatacak ve buna bağlı olarak da işkence ve kötü muamelenin uluslararası hukuk tarafından yasaklandığının altını çizecektir. AB, bu hedefleri, insan hakları politikasının ayrılmaz bir parçası olarak tanıyacak ve tüm dünyada işkence ve kötü muamelenin ortadan kaldırılması yolunda işkence ve kötü muamelenin önlenmesine verdiği önemi hatırlatacaktır.

**A) Bu hedeflere ulaşmak için, AB, diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki yollara başvuracaktır:**

### **Siyasi diyalog**

AB ve üçüncü ülkeler ve bölgesel kuruluşlar arasındaki diyalogun insan hakları bileşeni, gerekli olduğunda, işkence ve kötü muamele konusuna değinmelidir.

### **Girişimler**

AB, ilgili üçüncü ülkeleri işkence ve kötü muameleyle karşı etkili tedbirler almaya itmek üzere diplomatik girişimlerde bulunacak ve resmi beyanatlarda bulunacaktır. AB, gereken durumlarda, işkence ve kötü muamele iddiaları konusunda bilgi talep edecektir. Ayrıca, AB, olumlu gelişmelere de tepki verecektir.

İyi belgelenmiş kişisel işkence ve kötü muamele vakalarında, AB (gizli veya kamuya açık diplomatik girişimlerle), söz konusu ülkedeki makamlara, fiziksel güvenliğin sağlanması, ihlallerin önlenmesi, bilgi verilmesi ve gerekli kuralların uygulanması için ısrar edecektir. Kişisel vakalarda yapılacak müdahaleler durum özelinde belirlenecektir ve genel diplomatik girişimlerin bir parçası olabilir.

### **İkili ve çok taraflı işbirliği**

İşkence ve kötü muamele ile mücadele, hukuk ve eğitim alanlarında sivil toplum ile işbirliği de dahil olmak üzere insan haklarını teşvik eden ikili ve çok taraflı işbirliklerinde bir öncelik

olarak ele alınacaktır. Bu tür işbirliklerine Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa Aracı (DİHAA) çerçevesinde özel bir önem verilmelidir.

**B) İşkenceye karşı mücadelesinde, AB, üçüncü ülkeleri aşağıdaki önlemleri almaya teşvik edecektir:**

**İşkence ve kötü muameleyi yasaklamak ve kınamak**

- Ceza hukuku dâhil olmak üzere hukuken işkence ve kötü muameleyi yasaklamak;
- Her tür işkence ve kötü muameleyi en üst düzeyde kınamak;
- Yetkisi dahilindeki tüm topraklarda işkence ve kötü muamelenin yaşanmasını engellemek için etkili yasal, idari, yargısal ve diğer tedbirleri almak;
- İşkence, zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yapmak ve ceza vermek için kullanılan aletlerin kullanımını, üretimini ve ticaretini önlemek ve diğer her türlü aletin de bu yönde kullanılmasını önlemek.

**Uluslararası normlara ve usullere bağlı kalmak**

- UNCAT, ICCPR ve ilgili bölgesel araçlara katılmak ve OPCAT'a katılım konusunu olumlu şekilde değerlendirmek;
- Zorla Kaybolmaya Karşı Herkesin Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmeye katılım konusunu olumlu şekilde değerlendirmek;
- CAT ve ICCPR'in amaç ve konusu ile bağdaşmayan çekinceleri kaldırmak;
- CAT ve ICCPR ve diğer ilgili anlaşmalara diğer çekinceleri kaldırmayı göz önünde tutmak;
- CAT, CEDAW ve ICCPR çerçevesinde bireysel ve devletlerarası şikâyetlere olanak sağlamayı göz önünde tutmak;
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsüne katılmak;
- Uluslararası insan hakları kuruluşlarının koruma için geçici tedbir talepleri, hüküm, karar ve tavsiyelerine uymak;
- İlgili BM mekanizmalarıyla, özellikle BM İşkence Özel Raportörü, BM Kadına karşı Şiddet Özel Raportörü, BM insan kaçakçılığı Özel Raportörü, BM terörle mücadele ederken insan haklarının desteklenmesi ve korunması Özel Raportörü, BM hukuk dışı, yargısız ve keyfi infazlar Özel Raportörü, BM çağdaş ırkçılık biçimleri Özel

- Raportörü, çağdaş Kölelik biçimleri Çalışma Grubu, Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu, zorla veya ihtiyari olmayan kaybolmalar Çalışma Grubu ve uygun olduğu durumlarda ilgili ülke için görevlendirilmiş BM Özel Raportörü ile işbirliği yapmak;
- İşkencenin Önlenmesi Alt-Komitesi ile işbirliği yapmak ve ülkelerine yaptıkları ziyaretlere ilişkin Alt-Komite raporlarının yayımlanmasına izin vermek;
  - Kimsenin işkenceye veya kötü muameleye maruz kalma riskinin olduğu bir ülkeye zorla geri gönderilmemesini sağlamak;
  - İdam cezasının hala uygulandığı ülkelerde, ICCPR 6. maddesindeki sınırlamalara ek olarak, idamların ve idam cezasına çarptırılanların hücre koşullarının en az derecede ruhsal ve fiziksel mağduriyete yol açmasını garanti altına almak;
  - İlgili Avrupa Konseyi mekanizmalarıyla, özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve İşkencenin Önlenmesi Komitesi tavsiyeleriyle işbirliği içinde olmak ve Komite'nin ülkelerine ziyaretlerine ilişkin raporlarının yayımlanmasına izin vermek.

#### **Alıkoyma yerlerine ilişkin koruma önlemleri ve kuralları kabul etmek ve uygulamak**

- Özgürlüğünden mahrum edilmiş kişilerin bir an önce yargı makamı önüne çıkarılmasını ve bu kişilerin bir an önce ve ardından düzenli olarak avukata ulaşabilmeleri ve gerekli tıbbi yardımı alabilmeleri ve bu kişilerin bir an önce ailelerine haber verebilmelerini sağlamak üzere işkence ve kötü muameleye karşı yasa ve usule dair koruma önlemlerini kabul etmek ve uygulamak;
- Özgürlüğünden mahrum edilen kişilerin resmi olarak tanınan alıkoyma yerlerinde olmaları ve nerede olduklarının bilinmesini sağlamak üzere gizli alıkoyma yerlerini yasaklamak;
- Alıkoyma ve sorgu kurallarının uluslararası ve bölgesel standartlara uygun olmasını sağlamak;
- Uluslararası ve bölgesel standartlara uyum sağlama amacıyla özgürlüğünden mahrum edilen kişilerin alıkonuldukları yerlerin şartlarını iyileştirmek.

#### **Ulusal yasal teminatlar oluşturmak**

- İşkence ve kötü muamele sonucunda alınmış ifadelerin, işkence yapmış olmakla suçlanan kişiye karşı açılmış davalar hariç herhangi bir kovuşturmada kanıt olarak kullanılmamasını sağlamak;

- Her türlü yasayla hükmedilen bedensel cezayı kaldırmak;
- Savaş hali, savaş tehdidi, ulusal siyasi istikrarsızlık veya diğer başka kamusal tehditler de dâhil olmak üzere herhangi bir istisnai durumun işkence veya kötü muameleyi doğrulamak için kullanılmamasını sağlamak;
- Üst düzey bir kamu görevlisi veya makamından gelecek hiç bir emrin işkence veya kötü muameleyi doğrulamak için kullanılmamasını sağlamak;
- Kolluk, askeri, tıbbi veya diğer personelin işkence veya kötü muamele olabilecek eylemin yapılmasına ilişkin emirlere uymaması durumunda cezalandırılmamasını sağlamak.

### **Cezasızlık ile mücadele**

- İşkence ve kötü muamele suçu ile yargılanan kişilerin idam cezası ile sonuçlanmayacak ve adil yargılanmaya ilişkin uluslararası kurallara uygun şekilde yargı önüne çıkarmak, yargılamak veya bu teminatların olduğu ülkelere yargılanmak üzere iade etmek;
- 2000/43 sayılı İnsan Hakları Komitesi kararına eklenen İstanbul Kuralları uyarınca her tür işkence iddiası karşısında hızlı, tarafsız ve etkin bir soruşturma yürütmek;
- işkence suçundan hüküm giymiş kişilerin mümkün olduğunca af kapsamına girmemesini sağlamak, tazminat ve rehabilitasyon da dâhil olmak üzere afların kişileri etkin çareden mahrum bırakmamasını sağlamak.

### **Özel koruma gerektiren gruplar**

- Kadınlar, çocuklar, sığınmacılar, mülteciler, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, göçmenler ve diğer işkence ve kötü muameleden özellikle korunması gereken gruplara ilişkin standartlar ve tedbirler oluşturmak ve uygulamak.

### **İşkence ve kötü muamele şikayetleri ve ihbarları ile ilgili olarak ulusal usulleri oluşturmak**

- İstanbul Kuralları çerçevesinde, kötü muamele ve işkence şikâyetleri ve ihbarlarını soruşturmak ve kovuşturmak ile ilgili olarak etkili ulusal usulleri oluşturmak ve uygulamak;

- Şikayetten veya soruşturma başlangıcından sonra iddia edilen işkence ve kötü muamele mağdurlarının, tanıklarının, soruşturmada sorumlu kişilerin ve ailelerinin herhangi bir şiddetten, şiddet tehdidinden veya herhangi bir korkutma türünden korunmasını sağlamak.

#### **Mağdurlar için tazminat ve rehabilitasyon sağlamak**

- işkence ve kötü muamele mağdurları ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere adil ve yeterli maddi tazminat, uygun tıbbi yardım, sosyal ve tıbbi rehabilitasyon da dâhil olmak üzere yeterli tazminat vermek,
- Birleşmiş Milletler İşkence Mağdurları için Gönüllü Fonu'na tercihen katkıların düzeyini büyük ölçüde artırarak yıllık olarak katkıda bulunmak.

#### **Ziyaret mekanizmaları oluşturmak**

- yeterli donanımına sahip olan sivil toplum ve bağımsız kuruluşların temsilcilerinin özgürlüklerinden mahrum edilmiş kişilerin tutulduğu yerleri ziyaret etmesini sağlamak.

#### **Ulusal kurumlar oluşturmak**

- işkence ve kötü muamelenin önlenmesini etkili şekilde sağlayabilecek (insan hakları kamu denetçisi veya insan hakları komisyonları gibi) bağımsız ulusal kurumlar oluşturmak ve işler kılmak, ve uygun olduğu durumlarda güçlendirmek.

#### **Etkili eğitim sağlamak**

- Kolluk güçleri, askeri personel ve (sivil ve askeri) tıbbi personeli uluslararası standartlar konusunda eğitmek;
- Hâkimler, savcılar ve avukatların ilgili uluslararası standartlar konusunda eğitimini sağlamak;
- Askeri, emniyet veya kolluk güçlerinin eğitimlerinin ve donanım aktarımlarının işkence ve kötü muameleyi kolaylaştırmak için kullanılmamasını sağlamak;
- Kolluk güçlerinin eğitim programlarının kadınlara karşı şiddet, çocuk hakları ve ırka veya cinsel yönelime dayalı ayrımcılık gibi konuları içermesini sağlamak.



### **Tıp meslek personelinin çalışmalarını desteklemek**

- İşkence ve kötü muamele iddiaları üzerinde çalışan tıp meslek personelinin bağımsızca ve gizlilik içerisinde çalışabilmesini sağlamak;
- İşkence ve kötü muamele ihbarında bulunan doktorları, adli tıp uzmanlarını ve diğer tıp meslek personelinin korumak.

### **Otopsi yapmak**

- Tıbbi-yasal otopsilerin, adli tıp uzmanları tarafından uluslararası standartlara uygun şekilde yapılmasını sağlamak;
- Alıkonulan kişilerin ciddi şekilde yaralandığı tüm durumlarda, gerekli adli tıp incelemesinin yapılmasını sağlamak.

### **Diğer girişimler**

AB aşağıdaki girişimlere devam edecektir:

- Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve AGİT gibi çok taraflı kurumlarda işkence ve kötü muamele konusunu dile getirmeye devam etmek. AB, Genel Kurul, İnsan Hakları Konseyi gibi BM organlarının kararlarını etkin şekilde desteklemeye devam edecektir;
- İlgili uluslararası ve bölgesel mekanizmaları (İşkenceye Karşı Komite, İşkenceyi Önleme Alt-Komitesi, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi, ilgili BM Özel Mekanizmaları gibi) desteklemek ve devletlerin bu tür mekanizmalar ile işbirliğine olan ihtiyacın altını çizmek;
- BM İşkence Mağdurları Gönüllü Fonunu ve OPCAT kapsamında kurulmuş olan gönüllü fonu desteklemek ve diğer ülkelerin de desteğini teşvik etmek;
- İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi için ortak veya ikili işbirliği tekliflerinde bulunmak;
- İşkence ve kötü muameleye karşı mücadele ve eğitim kampanyalarını desteklemek;
- Ulusal ve uluslararası STK'ların işkence ve kötü muamele ile mücadele çalışmalarını desteklemek ve bu kuruluşlar ile iletişimi korumak;

- Alıkoyma yerlerindeki şartların ve personelin eğitiminin iyileştirilmesi için projelere fon sağlamaya ve tüm dünyada işkence mağdurları için kurulan rehabilitasyon merkezlerine büyük destek vermeye devam etmek.

---

## EK

Bu ilke kurallarının giriş kısmındaki sözleşme listesine ilaveten, AB, gerekli gördüğü zaman, üçüncü ülkeler ile olan ilişkilerinde, işkence ve kötü muamele konusunda, aşağıdaki kural, standart ve ilkelere başvurabilecektir.

- Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, özellikle 4 ve 19(2) maddeleri
- BM Tüm İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Onur Kırıcı Ceza ve Muameleye Maruz Kalmış Kişilerin Korunmasına ilişkin Bildirge
- BM Kadınlara karşı şiddetin önlenmesine ilişkin bildirge
- BM Mültecilerin Statüsüne ilişkin sözleşme
- BM Zorla Kayıp Edilmeye Karşı Herkesin Korunmasına İlişkin Bildiri
- BM Yasal Olmayan, Keyfi ve Yargısız İnfazların Etkili şekilde Soruşturulması ve Önlenmesine ilişkin İlkeler
- BM Mahpusların Muamelesine ilişkin Asgari Kurallar
- BM Herhangi bir Alıkoyma veya Hapis Durumundaki Tüm Kişilerin Korunmasına ilişkin Kurallar Manzumesi
- BM Özgürlüğünden Mahrum Edilmiş Çocukların Korunmasına ilişkin Kurallar
- BM Suç ve Yetki İstisnaları Mağdurları için Adalete ilişkin Temel İlkeler
- BM Yargının Bağımsızlığına ilişkin Temel İlkeler
- BM Avukatların Rolüne ilişkin Temel İlkeler
- BM Savcılarının Rolüne ilişkin İlke Kuralları
- BM Gözaltı Haricindeki Tedbirlere ilişkin Asgari Standart Kurallar
- BM Kolluk Güçleri için Davranış Kuralları
- BM Kolluk Güçleri tarafından Güç ve Ateşli Silah Kullanılmasına ilişkin Temel Kurallar
- BM Tutuklu ve Hükümlülerin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Onur Kırıcı Muamele ve Cezalardan Korunmasına yönelik başta Doktorlar olmak üzere Sağlık Personeli için Tıbbi Ahlaka ilişkin İlkeler
- BM Kanuni Yollara Başvurma ve Tazminat Hakkına İlişkin Temel İlkeler ve İlke Kuralları

- BM İnsan Hakları Komisyonu'nun 2000/43 sayılı kararına eklenen İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesine ilişkin İlkeler (İstanbul Protokolü)
- İdam Cezasına Mahkum Kişilerin Haklarının Korunması için Güvenceler (1984/50 sayılı ECOSOC kararı)
- Viyana Bildirgesi ve Eylem Programı
- İşkenceye Karşı BM Komitesinin özellikle 3. maddeye ilişkin 1 sayılı ve 2. maddesine ilişkin 2 sayılı Genel Yorumları
- BM İnsan Hakları Komitesinin özellikle Uluslararası Siyasi ve Medeni Haklar Misakı'nın 7. maddesine ilişkin 20 sayılı, 10. maddesine ilişkin 21 sayılı ve 4. maddesine ilişkin 29 sayılı Genel Yorumları
- Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Komitesinin 12, 14 ve 19 sayılı Genel Tavsiyeleri
- İnsan ve Ulus Hakları Afrika Şartı
- Çocuk Hakları ve Refahına ilişkin Afrika Sözleşme
- İnsan Hakları Amerika Sözleşmesi
- İşkenceyi Önleme ve Cezalandırma Amerikalar-Arası Sözleşmesi
- Kişilerin Zorla Kayıp Edilmesine ilişkin Amerikalar-Arası Sözleşme
- Kadınlara karşı Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına ilişkin Amerikalar-Arası Sözleşme
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin tavsiye kararları
  - (87) 3 sayılı Avrupa Ceza İnfaz Kurumu Kuralları
  - (98) 7 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarında Sağlık Hizmetlerinin Etik ve Kurumsal Boyutlarına ilişkin Tavsiye Kararı
  - (99) 3 sayılı Adli Tıp Otopsi Kurallarının Uyumlaştırılmasına ilişkin Tavsiye Kararı
  - (99) 22 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarında Kalabalıklaşma ve Nüfus Artışına ilişkin Tavsiye Kararı
  - (00) 19 sayılı ceza yargı sisteminde kamu davasının rolüne ilişkin tavsiye kararı
  - (00) 21 sayılı avukatlık mesleğini icra etme özgürlüğüne ilişkin tavsiye kararı
  - (01) 10 sayılı Avrupa Polis Etiği Kurallarına ilişkin tavsiye kararı
  - (03) 05 sayılı mültecilerin alıkonulması tedbirlerine ilişkin tavsiye kararı
  - (03) 17 sayılı uygulamaya ilişkin tavsiye kararı
  - (03) 20 sayılı çocuk suçlarıyla ilgilenmenin yeni yollarına ve çocuk adaletine ilişkin tavsiye kararı
  - (03) 22 sayılı şartlı tahliyeye (kefaletle serbest bırakılma) ilişkin tavsiye kararı
  - (03) 23 sayılı müebbet ve diğer uzun süreli tutukluların tutukevi yönetimlerinde

idaresine ilişkin tavsiye kararı

(04) 10 sayılı zihinsel rahatsızlıkları olan kişilerin insan haklarını ve haysiyetinin korunmasına ilişkin tavsiye kararı

(05) 9 sayılı tanıkların ve adalet ile işbirliği yapanların korunmasına ilişkin tavsiye kararı

(06) 2 sayılı Avrupa Cezaevi Kurallarına ilişkin tavsiye kararı

(06) 6 sayılı Ülke içinde Yerinden Edilmiş Kişilere ilişkin tavsiye kararı

(06) 8 sayılı suç mağdurlarına yardıma ilişkin tavsiye kararı

30 Temmuz 2005 tarihli işkence ekipmanlarının ticaretine dair AB Yönetmeliği  
Silah ihracatına ilişkin AB Davranış Kuralları

\*

\* \*